

Poate fi aplicat Codul de etica si de conduita profesionala in Romania ?

(popular: Sa nu faci ce face popa, sa faci ce zice popa !)

Autor: Teodor Darabaneanu – Senior PM, Consultant si trainer - PMP, CSM

Acest articol nu-si doreste sa moralizeze in vreun fel comunitatea managerilor de proiect, sa arate derapajele de la legile morale si de etica profesionala, si finalmente sa insire exortatii de orientare spre ortodoxia profesionala. Acest lucru e specific doar predicatorilor religiosi, si nu ar face decit sa ne creeze un oarecare sentiment de vina pret de citeva secunde, ca apoi sa afirmam sanatos: Eu sunt bun, dar lumea e rea, si eu nu fac altceva decit sa ma adaptez la ea ! Suna bine, nu-i asa !

Acest articol isi propune doar sa analizeze sumar si succint daca mediul nostru cultural poate asimila si este pregatit sa aplice Codul de etica si de conduita profesionala impus de PMI.

Codul de etica profesionala se bazazea pe patru valori fundamentale: responsabilitate, respect, echitate si cinste. In plus, acest cod trateaza fiecare din aceste valori pe doua directii de reglementare: obligatorie si recomandabila.

Exista vreo diferenta intre reglementarile obligatorii si cele recomandabile ? Putem intepleta oare ca ceea ce nu este obligatoriu de respectat, ar fi ceva optional, si deci n-ar fi grav si blamabil daca le ignoram?

Nu, nicidecum, si de aceea voi face citeva precizari terminologice.

Ca sa intelegem mai bine diferenta dintre reglementarile obligatorii si cele recomandabile, putem face o asociere cu legile morale din Biblie (fara sa facem alte consideratii de natura religioasa, deoarece intram intr-o problema sensibila multora, de irefutabilitate epistemologica, cum o numesc teoreticienii).

Ca prim exemplu, sa luam legile lui Moise: “Sa nu ucizi” (a sasea), “Sa nu furi” (a opta). Sunt clare si imperative pentru asigurarea unei ordini sociale! In plus, au si criterii clare de determinare a vinovatiei. Aceste legi pot fi incadrate la reglementari obligatorii, similar unui ordin in armata: nu se comenteaza, doar se executa! ☺

Al doilea exemplu, vine din Noul Testament: “Sa iubesti pe aproapele tau ca pe tine insuti” (Matei 22, 39) sau reformulata “Porunca noua va dau voua, sa va iubiti unul pe altul, precum v-am iubit Eu” (Ioan 13, 34) Aici avem o reglementare mai abstracta, ce se adreseaza unui nivel superior de intelegere a convietuirii sociale. Nu exista criterii clare prin care sa determini respectarea acestei legi generice, ci se bazazea doar pe intelegerea noastra corecta fata de tipul de comportament social dezirabil, la care trebuie sa aspire toti oamenii.

Tiparele culturale dobindite prin educatie ne dau criterii de discriminare intre bine si rau, drept si nedrept etc. Aspiram, tindem din start – viata ne recomanda - sa alcatuim o societate armonioasa, cu oameni de bunacredinta. Este ceea ce ne deosebeste de cealalta lume, adica de “Homo homini lupus”. Din cauza acestor motive, putem spune ca aceasta lege biblica se poate incadra la tipul de reglementare recomandabila.

In concluzie, reglementarea obligatorie este baremul minim ce trebuie indeplinit, reglementarea recomandabila este plus-valoarea adusa de intelegerea corecta a comportamentului social dezirabil. Doar un mic amanunt: cele recomandabile sunt enuntate intotdeauna primele, si cred ca este evidenta justificarea acestei ordini. Multi ar spune ca cele recomandabile sunt evidente si deja asumate de orice om normal, de ce ar mai trebui reglementate intr-un cod de etica si de conduita profesionala al PMI. Sa nu uitam ca este facut de americani, unde actioneaza dictonul: ce nu s-a scris, nu s-a spus !

Sa revenim la codul nostru: avem patru valori de baza, fiecare luata pe doua directii.

In total, avem opt categorii de reglementari: responsabilitate recomandabila si responsabilitate obligatorie, respect recomandabil si respect obligatoriu, echitate recomandabila si echitate obligatorie, cinste recomandabila si cinste obligatorie. Suna cam ciudat, nu? Sa luam citeva exemple din standard si sa vedem daca noi romanii (tinind cont de tiparele noastre culturale), putem adera perfect la ele, sau trebuie sa aducem mici amendamente de aplicabilitate locala.

Responsabilitate recomandabila: “Sa acceptam numai acele angajamente pe care le putem executa profesional, bazati pe calificarea, experienta, abilitatile si profilul nostru”. Rog sa ridice mana sus cine a refuzat un proiect (evaluat ca prea complex si dificil pentru el), dupa ce executivul i l-a “vindut” ca fiind o oportunitate de mare recunoastere in firma ! Nu vad nici o mana ridicata! Banuiam eu ☺ ! Un alt exemplu din cod: “Sa ne indeplinim angajamentele luate – sa facem ce am zis ca facem”. In acest context, multi romani apreciaza proverbul : « Tacerea e de aur » , adica nu spun explicit “ce fac si ce nu fac”, sau fac angajamente prea generice, sa nu poate fi ulterior verificate exact daca s-au indeplinit sau nu, cum spun multi meseriasii de pe la noi: ne-n-telegem noi la sfirsit ! ☺.

In cultura noastra, tinerea promisiunii date nu a fost si nici nu este inca o mare mustrare de constiinta (poate ati auzit de indemnuri populare ca: “zi ca ei si fa ca tine” ☺ sau “pupa-i in bot si ia-le tot” ☺).

Responsabilitate obligatorie: "Sa aducem in atentia factorilor corespunzatori de decizie orice violare a acestui cod" Indemnul pare ca nu e favorizata de cultura noastra (inca din copilărie stim ca « piriciosul roade osul » ☺), insa vechiul regim comunist a incurajat delatiunea, facind-o sport national (dovada fiind numarul mare de informatori ai Securitatii). Noile generatii par ca s-au normalizat, adica a scazut mult *delatiunea negativa* (ex.: din invidie, reclam la fisc faptul ca vecinul meu are doua masini de lux), si exista deja tendinta de crestere – sub influenta occidentalizării sau europenizării - catre *delatiunea pozitiva* (ex.: pentru siguranta in circulatie reclam la politie nerespectarea unei reguli de circulatie). *Delatiunea pozitiva* nu a intrat inca total in cultura noastra, poate si datorita faptului ca nu suntem siguri ca « factorii de decizie » vor reactiona in sensul corectării aceluia abuz social si ca nu ne vor expune identitatea catre « infractor », dindu-i prilej de razbunare. Mi s-a intimplat odata, cind am reclamat la Politie faptul ca un grup de romi facea galagie noaptea in fata blocului, si politistul m-a indicat grupului ca fiind reclamantul (eu stateam pe balcon sa vad daca politistul venit reusea sa-i calmeze). Ce mi-au auzit urechile nu poate fi reprodus aici ! ☺

Iata ca americanii s-au gindit si la aceste cazuri, si avem **reglementarea obligatorie:** « Sa aplicam actiuni disciplinare asupra celui care se razbuna pe cel care a facut sesizari privind respectarea eticii ». In concluzie, ar trebui incurajata oficial delatiunea pozitiva, privita ca factor de control al respectării normelor sociale.

Reglementari de echitate recomandabila: "Sa asiguram transparenta procesului de luare a deciziei" si "Sa ne verificam continuu imparțialitatea si obiectivitatea, luind actiuni corective, cind este cazul". Aici, PMI comenteaza ca marea problema in rindul nostru este conflictul de interese, si recunoasterea lui atunci cind apare. Din aceasta cauza s-au formulat **reglementarile de echitate obligatorie:** "Sa denuntam proactiv si total orice conflict de interese, real sau potential, catre partile interesate corespunzatoare" si " Cind realizam ca avem un conflict de interese real sau potential, ne sustragem oricarui proces decizional sau oricarei influentari a deciziei, cu exceptia cazului cind am adus la cunostinta factorilor interesati acest lucru si ne-au aprobat un plan de micșorare a impactului, si, in plus, ne-au dat aprobarea formala sa continuam in acest context."

Un exemplu de pe la noi: daca sunt decident la incheierea unor contracte de asociere pentru evenimente publice sau de reclama, si, in acelasi timp, am si interese directe de promovare a firmei mele de consultanta si training, sunt obligat sa informez toti membrii despre aceste conflicte de interese, fie consumate, fie potientiale. Ati auzit sa se intimple vreodata asa ceva pe la noi? Aviz amatorilor! ☺

O explicatie culturala exista: romanii apreciaza mai mult pe cei care se "descurca" cind sunt la "borcanul cu miere", adica la conducere. A fi echitabil si cinstit se traduce uneori in cultura noastra de tranzitie in a fi fraier, adica un prost. Dovada este faptul ca multi "descurcari" au fost si sunt inca realesi, si te-ntrebi cum e posibil sa alegi un om fara sa aiba o minima morala sau etica profesionala. La recente alegeri locale, au fost votati primari care se aflau fie in arest preventiv, fie erau condamnati definitiv pentru fapte de coruptie.

Neavind spatiul necesar sa tratez toate reglementarile PMI din codul de etica si de conduita profesionala, trebuie sa concluzionez astfel: aceste reglementari se vor aplica si in Romania cind tiparele culturale se vor schimba si alinia definitiv cu cele din occident. Sociologii estimeaza durata de schimbare a tiparelor culturale la circa doua generatii sociologice (50 de ani) si asta explica si de ce Moise i-ar fi plimbat pe evrei prin desert vreme de 40 de ani.

Bref, n-as sugera ca noi romanii sa fim plimbati aiurea prin desert atita timp ☺ , ci doar as recomanda pentru toti romanii un proces intensiv de educatie sociala si politica, prin care sa re-invatom valorile culturale europene.